

Pilietiškumo ir piliečių mokslo vaidmuo stiprinant Lietuvos visuomenės ir bendruomenių atsparumą socio-politinėms grėsmėms

GYVOSIOSE LABORATORIJOSE VALIDUOTOS REKOMENDACIJOS:

Savivaldybėms

- Kurti nuolatinės vietos atsparumo laboratorijas, suburiančias savivaldybę, seniūnijas, NVO, mokyklas, bendruomenes ir mokslininkus.
- Užtikrinti grįžtamąjį ryšį gyventojams po konsultacijų ar apklausų, aiškiai parodant ji kokių patarimus ir pasiūlymus atsižvelgta, kas atmesta ir kodėl.
- Pasitelkti piliečių mokslą atsparumo, krizių valdymo, socialinės gerovės, sveikatos, aplinkos ir saugumo planų rengimui ir stebėsenai, skatinant piliečius rinkti ir teikti duomenis

Valstybės institucijoms

- Numatyti tikslinį finansavimą vietos bendruomenių atsparumo didinimo ir piliečių įtraukimo iniciatyvoms.
- Užtikrinti informacijos sklaidą apie piliečių dalyvavimo reikšmę atsparumo kūrimui, dezinformacijos atpažinimą ir krizių komunikaciją.
- Parengti nacionalines piliečių įtraukimo į atsparumo kūrimą savivaldoje gaires.

Mokslo institucijoms

- Kurti ilgalaikes partnerystes su savivaldybėmis ir bendruomenėmis.
- Tyrimus vykdyti su bendruomenėmis, o ne tik apie bendruomenes.
- Rezultatus pristatyti vietos bendruomenėms suprantama forma.

Savivaldos bendruomenėms ir NVO

- Inicijuoti projektus, renkant vietos žinias ir duomenis apie aplinką, paslaugas, saugumą ir socialinius poreikius.
- Teikti ne tik skundus, bet ir konstruktyvius pasiūlymus su aiškiais pavyzdžiais.
- Aktyviau įtraukti skirtingas grupes (pvz., jaunimą, vyresnio amžiaus žmones, žmones su negalia) į bendruomenės veiklą.

COVID-19 pandemija, Rusijos karas prieš Ukrainą, dezinformacija, klimato kaitos poveikis ir energetinio saugumo iššūkiai parodė, kad atsparumas negali būti kuriamas vien institucijų viduje, tam reikalingas visuomenės ir bendruomenių įsitraukimas.

Atsparios savivaldybės ir bendruomenės kuriamos ne tik investuojant į infrastruktūrą, krizių valdymo planus ar institucinius pajėgumus. Ilgalaiį atsparumą lemia gyventojų pasitikėjimas vietos valdžia, jų įsitraukimas į sprendimų priėmimą, vietos žinių panaudojimas ir nuoseklus savivaldos, bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų bei mokslo institucijų bendradarbiavimas.

Problema

LMT finansuojamo RECONNECT projekto (Nr. S-VIS-23-14) duomenys rodo dvilypę atsparumo situaciją: visuomenėje stiprėja pasididžiavimas valstybe ir saugumo svarbos suvokimas, tačiau išlieka ribotas pasitikėjimas visuomenės gebėjimu veikti kartu krizės akivaizdoje. Savivaldybėse gyventojų įtraukimas dažnai išlieka epizodinis, priklausomas nuo konkrečių problemų matomumo ir nepakankamai susietas su sprendimų priėmimo mechanizmais.

Ką parodė visuomenės apklausos?

- 55 proc. respondentų teigė besididžiuojantys Lietuva.
- Tik 29,4 proc. sutiko, kad Lietuvos visuomenė yra pasirengusi atremti karo grėsmes.
- 54 proc. pritarė teiginiui, kad visuomenė yra susipriešinusi.
- 70,2 proc. matė konfliktą tarp paprastų žmonių ir valdžios.

Ką parodė fokus grupės savivaldybėse ir interviu su mokslininkais?

- Pilietiškumas savivaldoje siejamas su atsakomybe, rūpesčiu ir neabejingumu.
- Dalyvavimas stipriausias, kai klausimai yra konkretūs, vietiniai ir matomi.
- Savivaldybėse veikia įvairūs dalyvavimo įrankiai, bet jų poveikis priklauso nuo grįžtamojo ryšio ir matomų rezultatų.
- Piliečių mokslas dar nėra įsitvirtinęs kaip įprasta savivaldos praktika, nors ir yra pripažįstamas jo potencialas.

REKOMENDACIJOS SAVIVALDYBĖMS:

Nr.1. Kurti nuolatinės vietos atsparumo laboratorijas, suburiančias savivaldybę, seniūnijas, NVO, mokyklas, bendruomenes ir mokslininkus.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad visuomenės atsparumas formuojasi ne tik individualiame lygmenyje, bet ir per ilgalaikį bendradarbiavimą tarp vietos institucijų, piliečių ir mokslo bendruomenės. Reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenys atskleidė, kad nors Lietuvos gyventojai pripažįsta piliečių dalyvavimo svarbą sprendžiant visuomenės problemas, jų įsitraukimas į pilietines bei su mokslu susijusias veiklas išlieka ribotas. Tuo pačiu savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad piliečių įtraukimas dažniausiai vyksta fragmentiškai – konsultacijų ar pavienių projektų forma – ir retai tampa nuolatinė savivaldos veiklos dalimi. Tyrimas taip pat parodė, kad savivaldybėms trūksta struktūrų, kurios leistų reguliariai bendradarbiauti su universitetais, nevyriausybinėmis organizacijomis ir vietos bendruomenėmis sprendžiant vietos problemas.

1 REKOMENDACIJA KURTI NUOLATINĖS VIETOS ATSPARUMO LABORATORIJAS, suburiančias savivaldybę, seniūnijas, NVO, mokyklas, bendruomenes ir mokslininkus

REKOMENDACIJOS SAVIVALDYBĖMS:

Nr.2. Užtikrinti grįžtamąjį ryšį gyventojams po konsultacijų ar apklausų, aiškiai parodant į kokius patarimus ir pasiūlymus atsižvelgta, kas atmesta ir kodėl.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimas atskleidė, kad viena svarbiausių prasmingo piliečių dalyvavimo sąlygų yra įsitikinimas, jog gyventojų nuomonė daro realų poveikį sprendimų priėmimui. Reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos rezultatai rodo, kad reikšminga visuomenės dalis skeptiškai vertina savo galimybes paveikti viešuosius sprendimus, todėl vengia įsitraukti į konsultacijas, apklausas ar kitas dalyvavimo formas. Savivaldybių fokus grupėse taip pat buvo pripažinta, kad nors konsultacijos su gyventojais organizuojamos vis dažniau, grįžtamas ryšys apie priimtus sprendimus dažnai nėra sistemingai teikiamas. Dėl to gyventojai neretai susidaro įspūdį, kad jų nuomonė buvo išklausa formaliai, tačiau nebuvo realiai įvertinta. Interviu su mokslininkais papildomai parodė, kad skaidrus grįžtamas ryšys yra viena svarbiausių pasitikėjimo tarp mokslo, valdžios institucijų ir visuomenės stiprinimo prielaidų. Kai piliečiai mato, kaip jų pateikti duomenys, idėjos ar pasiūlymai naudojami priimančioms sprendimams, didėja jų motyvacija dalyvauti ateityje ir prisidėti prie piliečių mokslo bei kitų bendradarbiavimo iniciatyvų.

REKOMENDACIJOS SAVIVALDYBĖMS:

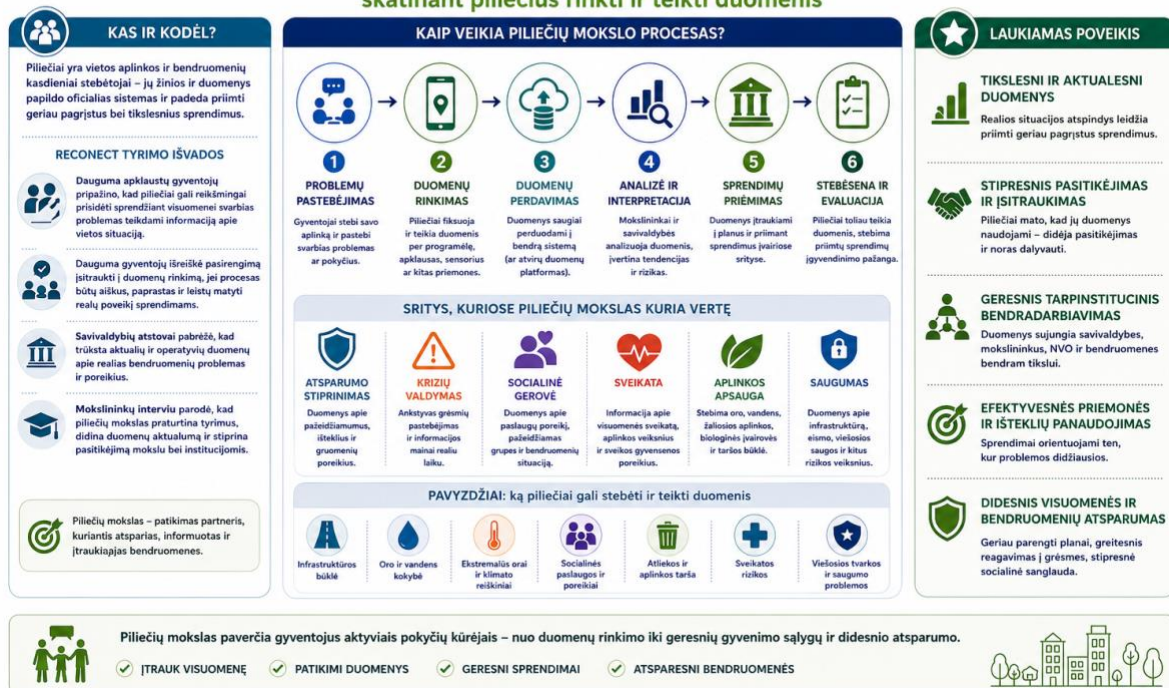
Nr.3. Pasitelkti piliečių mokslą atsparumo, krizių valdymo, socialinės gerovės, sveikatos, aplinkos ir saugumo planų rengimui ir stebėsenai, skatinant piliečius rinkti ir teikti duomenis

Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad piliečiai gali tapti svarbiu duomenų ir vietos žinių šaltiniu sprendžiant visuomenės atsparumo klausimus. Nacionalinės apklausos duomenys atskleidė, kad nemaža dalis gyventojų yra pasirengę prisidėti prie visuomenei svarbių problemų sprendimo, ypač jei jų dalyvavimas yra aiškiai organizuotas, prasmingas ir duoda matomų rezultatų. Tačiau apklausa taip pat parodė, kad piliečių įsitraukimas į mokslu grįstas veiklas vis dar išlieka ribotas dėl informacijos stokos, nepakankamų dalyvavimo galimybių ir menko grįžtamojo ryšio. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad planuojant vietos politiką dažnai trūksta aktualių ir operatyvių duomenų apie realias bendruomenių problemas bei poreikius.

Diskusijose buvo pripažinta, kad gyventojai dėl savo kasdienės patirties gali anksti pastebėti socialines, aplinkos, infrastruktūros ar saugumo problemas, tačiau šios žinios retai sistemingai įtraukiamos į sprendimų priėmimą. Interviu su mokslininkais taip pat atskleidė, kad piliečių mokslas gali papildyti tradicinius duomenų šaltinius vietos žiniomis, padidinti duomenų aktualumą ir prisidėti prie įrodymais grįstos politikos kūrimo. Tyrėjų nuomone, bendradarbiavimas su piliečiais ne tik praturtina mokslinius tyrimus, bet ir didina visuomenės pasitikėjimą mokslu bei viešosiomis institucijomis.

3 REKOMENDACIJA

Pasitelkti piliečių mokslą atsparumo, krizių valdymo, socialinės gerovės, sveikatos, aplinkos ir saugumo planų rengimui ir stebėsenai, skatinant piliečius rinkti ir teikti duomenis

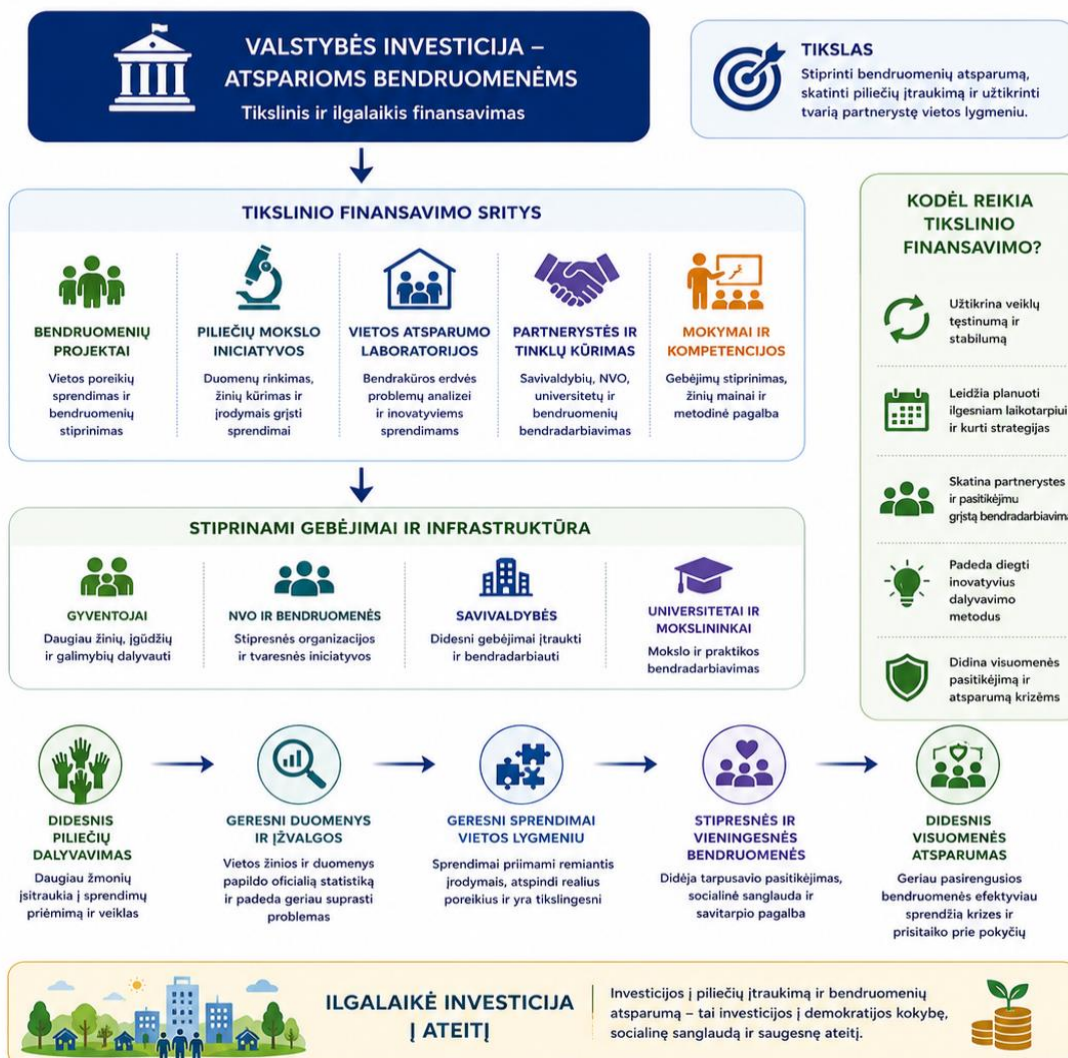
REKOMENDACIJOS VALSTYBĖS INSTITUCIJOMS:

Nr.4. Numatyti tikslinį finansavimą vietos bendruomenių atsparumo didinimo ir piliečių įtraukimo iniciatyvoms

Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad bendruomenių atsparumas negali būti stiprinamas vien tik pavienėmis iniciatyvomis ar trumpalaikiais projektais. Reprezentatyvios gyventojų apklausos rezultatai atskleidė, kad dauguma gyventojų pripažįsta pilietinio dalyvavimo svarbą sprendžiant visuomenei aktualias problemas, tačiau jų aktyvumą dažnai riboja ne motyvacijos stoka, o ribotos galimybės įsitraukti į ilgalaikes veiklas ir matyti jų rezultatus. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad dauguma piliečių įtraukimo iniciatyvų įgyvendinamos projektiniu principu. Pasibaigus finansavimui nutrūksta ir sukurtos partnerystės, bendruomenių tinklai bei gyventojų įsitraukimą skatinančios veiklos. Diskusijų metu savivaldybių atstovai ne kartą akcentavo, kad ilgalaikiam bendradarbiavimui su bendruomenėmis, nevyriausybėmis organizacijomis ir mokslo institucijomis reikalingi stabilūs finansiniai instrumentai, leidžiantys planuoti veiklas ne vieneriems metams į priekį. Interviu su mokslininkais taip pat parodė, kad piliečių mokslo iniciatyvos ir bendrakūros procesai reikalauja nuoseklaus koordinavimo, dalyvių mokymų, duomenų valdymo infrastruktūros ir nuolatinės komunikacijos. Šių veiklų neįmanoma užtikrinti vien trumpalaikių projektų lėšomis. Tyrėjai pabrėžė, kad valstybės finansavimo priemonės turėtų skatinti ne pavienes veiklas, bet ilgalaikių partnerystių tarp savivaldybių, universitetų, nevyriausybinių organizacijų ir vietos bendruomenių kūrimą.

4 REKOMENDACIJA

Numatyti tikslinį finansavimą vietos bendruomenių atsparumo didinimo ir piliečių įtraukimo iniciatyvoms

REKOMENDACIJOS VALSTYBĖS INSTITUCIJOMS:

Nr.5. Užtikrinti informacijos sklaidą apie piliečių dalyvavimo reikšmę atsparumo kūrimui, dezinformacijos atpažinimą ir krizių komunikaciją.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimas atskleidė, kad visuomenės atsparumas yra glaudžiai susijęs su piliečių informuotumu, pasitikėjimu viešosiomis institucijomis ir gebėjimu kritiškai vertinti informaciją. Tyrimas taip pat parodė, kad pilietinis aktyvumas glaudžiai siejasi su didesniu pasitikėjimu institucijomis, aktyvesniu domėjimusi viešaisiais reikalais ir didesniu pasirengimu įsitraukti į bendruomenines iniciatyvas. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad viena didžiausių kliūčių piliečių įsitraukimui yra informacijos trūkumas ir nepakankamai aiški komunikacija apie dalyvavimo galimybes. Diskusijų metu taip pat akcentuota, kad krizių metu gyventojams būtina pateikti patikimą, aiškią ir savalaikę informaciją, o institucijos turi aktyviau aiškinti ne tik priimamus sprendimus, bet ir piliečių vaidmenį stiprinant vietos atsparumą. Tyrimo dalyviai atkreipė dėmesį, kad dezinformacija ir klaidinanti informacija mažina pasitikėjimą institucijomis, silpnina visuomenės solidarumą ir apsunkina efektyvų reagavimą į krizes. Interviu su mokslininkais parodė, kad piliečių atsparumas priklauso ne tik nuo prieigos prie informacijos, bet ir nuo gebėjimo ją kritiškai vertinti. Tyrėjai pabrėžė, kad valstybės institucijos turėtų nuosekliai investuoti į visuomenės medijų ir informacinio raštingumo stiprinimą, dezinformacijos atpažinimo gebėjimų ugdymą ir mokslo komunikacijos skatinimą. Informacija apie piliečių dalyvavimo naudą, piliečių mokslo iniciatyvas ir bendrakūros galimybes turėtų būti integruota į ilgalaikę valstybės komunikacijos politiką, o ne apsiriboti pavienėmis informacinėmis kampanijomis.

REKOMENDACIJOS VALSTYBĖS INSTITUCIJOMS:

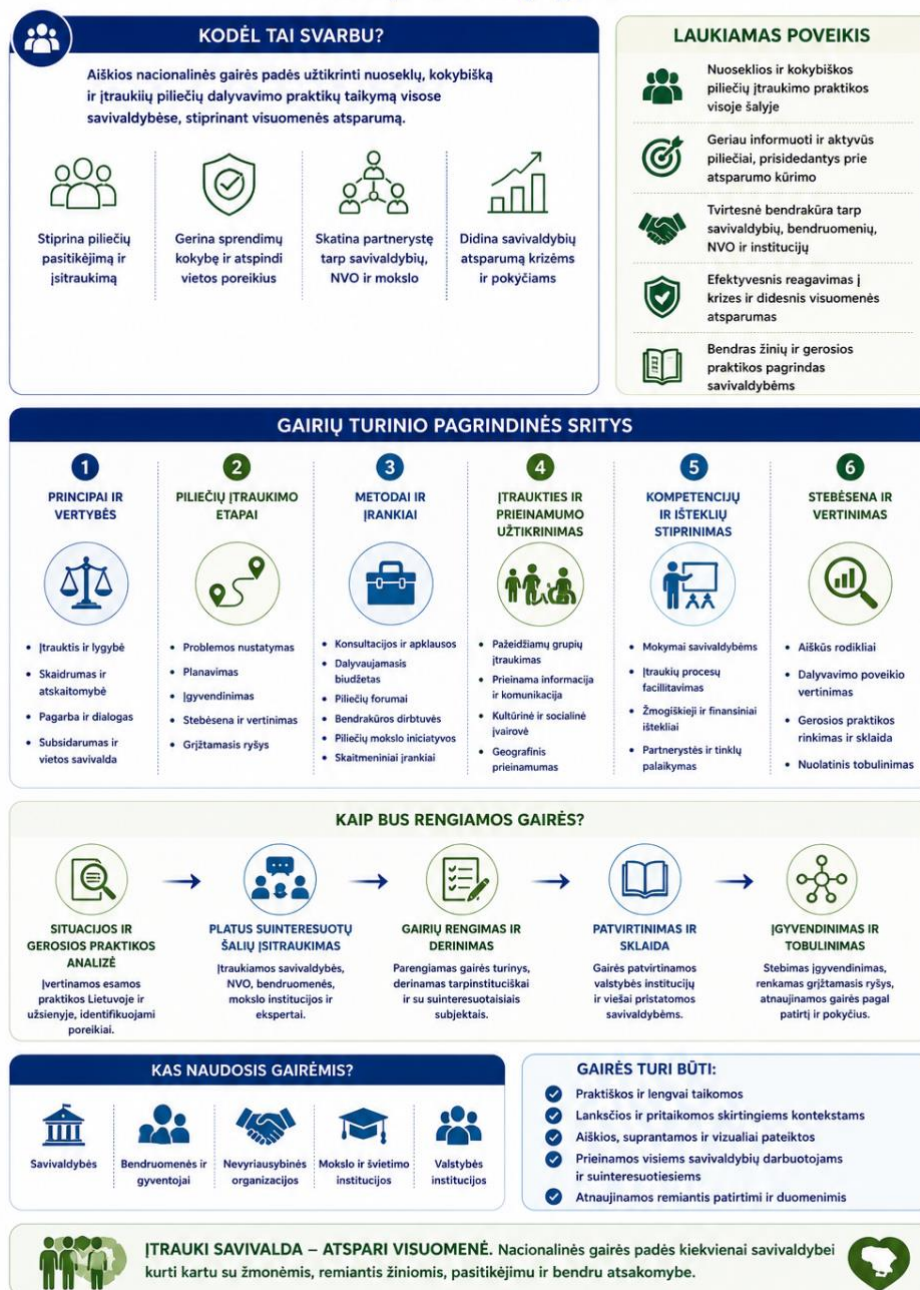
Nr.6. Parengti nacionalines piliečių įtraukimo į atsparumo kūrimą savivaldoje gaires.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimas atskleidė, kad visuomenės atsparumas yra glaudžiai susijęs su poreikiu turėti nacionalinę strategiją, kaip įtraukti piliečius į atsparumo kūrimą savivaldybėse. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad viena iš kliūčių piliečių įsitraukimui yra tai, kad taikomos priemonės nėra nuoseklios, nėra vieningos strategijos, rekomendacijų, remiantis gerosiomis praktikomis.

6 REKOMENDACIJA

Parengti nacionalines piliečių įtraukimo į atsparumo kūrimą savivaldoje gaires.

REKOMENDACIJOS MOKSLO INSTITUCIJOMS: Nr. 7. Kurti ilgalaikės partnerystės su savivaldybėmis ir bendruomenėmis.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimas leidžia daryti išvadą, kad ilgalaikės partnerystės turėtų tapti ne išimtimi, o įprasta praktika. Jos sudaro prielaidas efektyvesniam žinių, išteklių ir atsakomybės pasidalijimui bei padeda kurti atspauses bendruomenes. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad bendradarbiavimas su mokslo institucijomis dažnai vyksta projektų ar konkrečių iniciatyvų metu, tačiau pasibaigus projektiniam finansavimui partnerystės silpnėja arba nutrūksta. Diskusijų metu buvo akcentuojama, kad ilgalaikis bendradarbiavimas leidžia greičiau identifikuoti problemas ir kartu ieškoti tinkamiausių sprendimų. Savivaldybių atstovai taip pat pabrėžė, kad nuolatinis dialogas su mokslininkais stiprina tarpusavio pasitikėjimą.

7 REKOMENDACIJA Kurti ilgalaikės partnerystės su savivaldybėmis ir bendruomenėmis

KODĖL ILGALAIKĖS PARTNERYSTĖS YRA SVARBIOS?

Tvartos partnerystės padeda sujungti institucijų resursus, bendruomenių žinias ir mokslo kompetencijas, kad būtų kuriamos atsparios, į žmones orientuotos ir ilgalaikės įtakos turinčios iniciatyvos.

LAUKIAMAS POVEIKIS

Ilgalaikis bendradarbiavimas užtikrina veiklų tęstinumą ir pasiektų rezultatų išsaugojimą.

Jungiami skirtingi išteklių ir kompetencijos efektyvesniam problemų sprendimui.

Stiprinamas visuomenės atsparumas, pasitikėjimas ir socialinė sanglauda.

Kylantys vietiniai sprendimai tampa tvariu savivaldos ir politikos kūrimo pagrindu.

Aktyvesnis piliečių dalyvavimas ir didesnis įsitraukimas į viešojo valdymo procesus.

KAS YRA ILGALAIKĖ PARTNERYSTĖ?

TĖSTINUMAS

Bendradarbiavimas planuojamas ilgalaikiu laikotarpiu, ne priklausomai nuo vieno projekto trukmės.

LYGIAVERTIŠKUMAS

Visi partneriai – savivaldybės, bendruomenės, NVO, mokslo institucijos – yra lygūs ir girdimi.

BENDRA VIZIJA

Dalijamasi bendra misija, tikslais ir atsakomybe kuriant atsparią bendruomenę.

ATVIRAS DIALOGAS

Nuolatinė dvipusė komunikacija ir grįžtamas ryšys užtikrina pasitikėjimą ir laukiamus sprendimus.

BENDRAS KŪRIMAS

Problemų nustatymas, sprendimų paieška ir įgyvendinimas vyksta kartu su bendruomene.

PARTNERYSTĖS MODELIS

SAVIVALDYBĖS

- Užtikrina politinį palaikymą ir strateginį įsipareigojimą
- Skiria išteklius ir koordinuoja vietos veiksmus
- Integruoja partnerystės rezultatus į planavimą ir sprendimų priėmimą

MOKSLO INSTITUCIJOS

- Teikia mokslo žinias, metodikas ir duomenų analizę
- Palaiko piliečių mokslo iniciatyvas
- Padeda vertinti poveikį ir tobulinti veiklas

STIPRI PARTNERYSTĖ – ATSPARI VISUOMENĖ

Reguliariai vertinama, mokomasi ir tobulinama kartu

BENDRUOMENĖS

- Dalyvauja problemų nustatyme ir sprendimų kūrime
- Dalijasi vietinėmis žiniomis ir patirtimi
- Priima sprendimus ir prisideda prie jų įgyvendinimo

NVO IR VERSLO SEKTORIUS

- Prisideda prie išteklių, inovacijų ir paslaugų teikimo
- Skatina socialines inovacijas ir tvarumą
- Palaiko komunikaciją ir visuomenės įtraukimą

KAI PARTNERYSTĖS KURIAMOS ILGALAIKĖS – GAUNAMA DAUGIAU

Didesnis pasitikėjimas ir stipresni ryšiai

Geriau suprantamos vietos problemos

Inovatyvesni ir labiau pritaikyti sprendimai

Efektivesnis išteklių panaudojimas

Tvaresnis poveikis bendruomenei

SĖKMĖS PRIELAIIDOS

- ✓ Aiškios bendros vertybės ir tikslai
- ✓ Oficialūs susitarimai ir atsakomybė
- ✓ Nuolatinis finansinis palaikymas ir administracinė pagalba
- ✓ Atvirumas, skaidrumas ir įtraukumas
- ✓ Reguliarus rezultatų vertinimas ir grįžtamas ryšys

KAIP PRADĖTI?

1. Identifikuoti ir įvertinti poreikius kartu su bendruomene

2. Suburti partnerius ir sukurti dialogo erdves

3. Sutarti dėl bendros vizijos, tikslų ir veiksmų plano

4. Įgyvendinti veiklas kartu ir nuolat bendrauti

5. Vertinti rezultatus ir poveikį kartu

6. Mokyti, tobulinti ir stiprinti partnerystę

7. Institucionalizuoti bendradarbiavimą ir užtikrinti tęstinumą

PARTNERYSTĖS KURIA VERTE.

Dirbdami kartu šiandien – kuriame atsparesnę ir geresnę visuomenę rytoj.

REKOMENDACIJOS MOKSLO INSTITUCIJOMS: Nr. 8. Tyrimus vykdyti su bendruomenėmis, o ne tik apie bendruomenes.

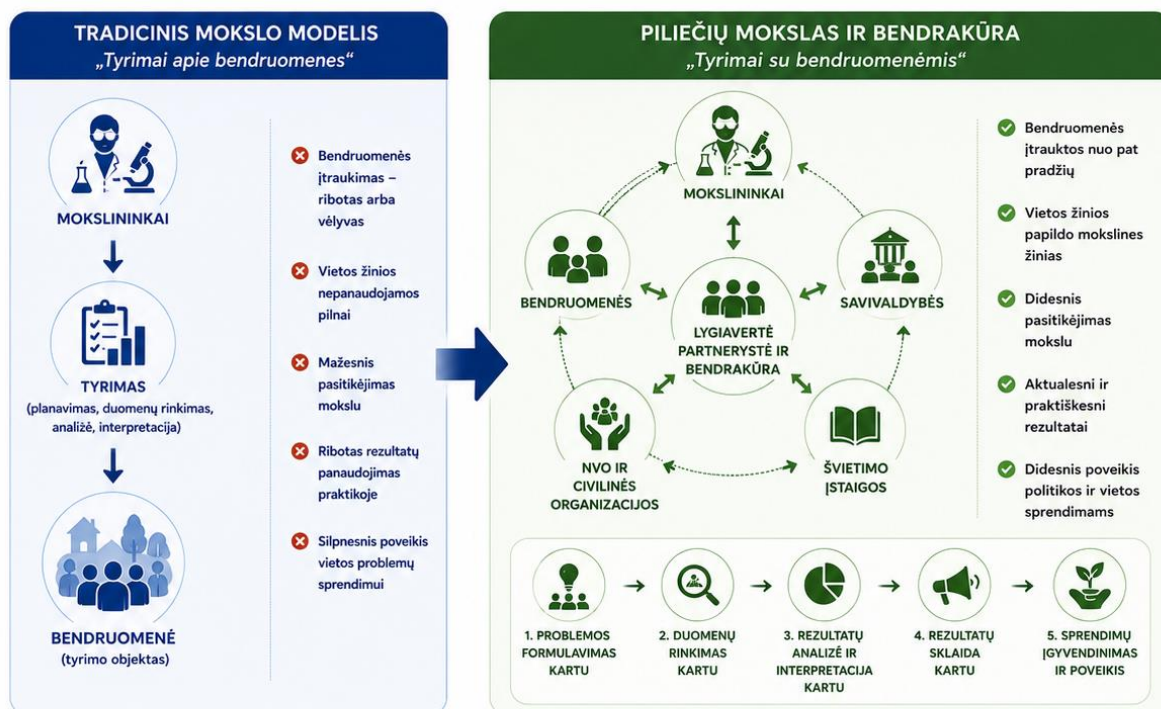
Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad piliečių įtraukimas į mokslinius tyrimus stiprina ne tik tyrimų kokybę, bet ir jų praktinę reikšmę visuomenei. Reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenys atskleidė, kad gyventojai palankiai vertina galimybę prisidėti prie mokslinių tyrimų, tačiau tyrimas taip pat parodė, kad daugeliui gyventojų vis dar trūksta motyvacijos ir žinių dalyvauti mokslinių tyrimų planavimo, duomenų rinkimo ar rezultatų interpretavimo procesuose. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad moksliniai tyrimai dažnai atliekami apie vietos bendruomenes, tačiau pačios bendruomenės ne visada tampa lygiavertėmis partnerėmis tyrimų procese. Diskusijų metu buvo akcentuota, kad gyventojų sukauptos vietos žinios, kasdienė patirtis ir problemų suvokimas gali reikšmingai papildyti mokslinius duomenis bei padėti tiksliau identifikuoti vietos poreikius.

8 REKOMENDACIJA MOKSLO INSTITUCIJOMS Tyrimus vykdyti su bendruomenėmis, o ne tik apie bendruomenes

TIKSLAS: Kurti bendrakūros principais grindžiamą mokslą, kuriame bendruomenės yra lygiavertės partnerės visuose tyrimų etapuose – nuo **problemos formulavimo** iki rezultatų pritaikymo ir poveikio visuomenei.

KOKIUS POKYČIUS SUKURIA TYRIMAI SU BENDRUOMENĖMIS?

DIDESNIS
PASITIKĖJIMAS
MOKSLU

AKTUALESNI
IR REIKŠMINGESNI
TYRIMAI

KOKYBIŠKESNI
IR TURTINGESNI
DUOMENYS

DIDESNIS POVEIKIS
POLITIKAI IR
PRAKTIINIAMS
SPRENDIMAMS

STIPRESNIS
VISUOMENĖS
ATSPARUMAS

PILIEČIŲ MOKSLAS KEIČIA MOKSLO VAIDMENĮ – BENDRUOMENĖS TAMPA NE TYRIMO OBJEKTAIS, O LYGIAVERTĖMIS ŽINIŲ KŪRĖJOMIS IR SPRENDIMŲ PARTNERĖMIS.

REKOMENDACIJOS MOKSLO INSTITUCIJOMS: Nr. 9. Rezultatus pristatyti vietos bendruomenėms suprantama forma.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad mokslinių tyrimų poveikis visuomenei priklauso ne tik nuo jų mokslinės kokybės, bet ir nuo gebėjimo tyrimų rezultatus aiškiai bei suprantamai perteikti visuomenei. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad gyventojai tikisi ne tik būti kviečiami dalyvauti tyrimuose, bet ir sužinoti, kokie rezultatai buvo gauti, kokią reikšmę jie turi vietos bendruomenei ir kaip prisideda prie sprendimų priėmimo. Diskusijose buvo akcentuota, kad tyrimų rezultatų pristatymas aiškia kalba, naudojant vizualizacijas, trumpus leidinius ar viešus susitikimus, didina gyventojų susidomėjimą mokslu ir skatina aktyvesnį dalyvavimą ateities iniciatyvose. Interviu su mokslininkais atskleidė, kad visuomenės įtraukimas neturėtų baigtis duomenų surinkimu. Tyrėjai pabrėžė, jog grįžtamasis ryšys ir rezultatų pristatymas bendruomenėms yra neatsiejama atsakingo ir atviro mokslo dalis. Tyrimų rezultatų komunikavimas suprantama forma didina pasitikėjimą mokslu, padeda kovoti su dezinformacija ir sudaro sąlygas mokslinėms žinioms tapti praktinių sprendimų pagrindu.

9 REKOMENDACIJA MOKSLO INSTITUCIJOMS Rezultatus pristatyti vietos bendruomenėms suprantama forma.

TIKSLAS: Užtikrinti, kad mokslinių tyrimų rezultatai būtų suprantami, prieinami ir naudingi bendruomenėms – stiprinti pasitikėjimą mokslu ir skatinti žinių panaudojimą kasdienėje veikloje.

Nuo sudėtingų duomenų – prie prasmingų pokyčių

KAIP PRISTATYTI SUPRANTAMAI?

PRITAIKYKITE PRISTATYMO FORMĄ PRIE AUDITORIJOS

KĄ PASIEKIAME?

**MOKSLAS YRA NAUDINGAS TIK TUOMET,
KAI ŽMONĖS SUPRANTA IR GALI JĮ PANAUDOTI.**

REKOMENDACIJOS BENDRUOMENĖMS IR NVO:

Nr.10. Inicijuoti projektus, renkant vietos žinias ir duomenis apie aplinką, paslaugas, saugumą ir socialinius poreikius.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad vietos bendruomenės turi unikalių žinių apie savo gyvenamąją aplinką, kurios gali reikšmingai papildyti oficialius duomenų šaltinius ir prisidėti prie efektyvesnių viešųjų sprendimų. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad sprendimų priėmėjams dažnai trūksta aktualios informacijos apie bendruomenių poreikius, viešųjų paslaugų prieinamumą, aplinkos problemas, saugumo situaciją ar socialinę atskirtį. Diskusijų metu buvo akcentuota, kad bendruomenės ir nevyriausybinės organizacijos galėtų aktyviau prisidėti sistemingai rinkdamos informaciją apie vietos problemas, o šie duomenys galėtų tapti svarbia savivaldybių planavimo ir sprendimų priėmimo dalimi. Interviu su mokslininkais atskleidė, kad piliečių mokslas sudaro galimybes sujungti vietos gyventojų patirtį ir mokslinius metodus. Tyrėjai pabrėžė, kad bendruomenių renkami duomenys ne tik praturtina mokslinius tyrimus, bet ir leidžia geriau suprasti vietos kontekstą.

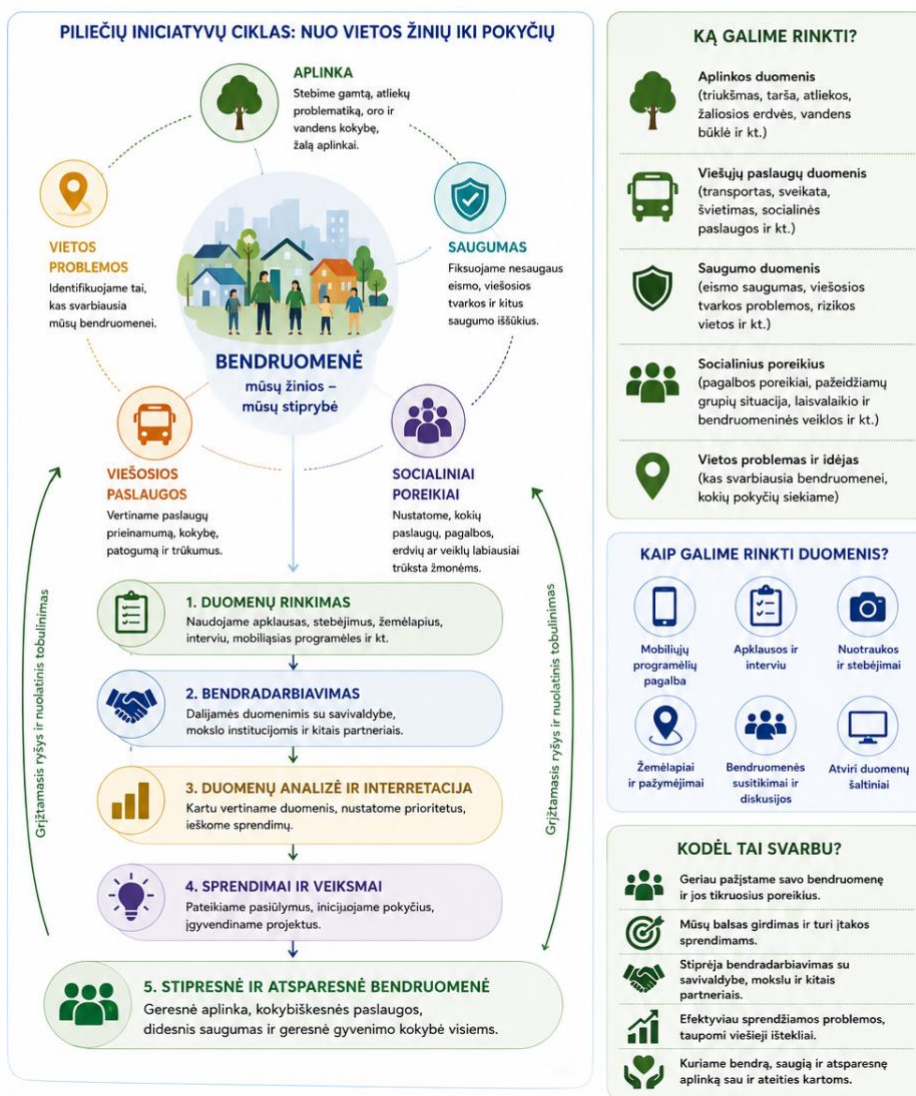

10 REKOMENDACIJA BENDRUOMENĖMS IR NVO

Inicijuoti projektus, renkant vietos žinias ir duomenis apie aplinką, paslaugas, saugumą ir socialinius poreikius.

TIKSLAS: Aktyviai rinkti vietos žinias ir duomenis kartu su gyventojais, kad bendruomenės poreikiai būtų geriau suprasti, o sprendimai – tikslingi, pagrįsti ir veiksmingi.

REKOMENDACIJOS BENDRUOMENĖMS IR NVO:

Nr.11. Teikti ne tik skundus, bet ir konstruktyvius pasiūlymus su aiškiais pavyzdžiais.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad aktyvus piliečių dalyvavimas yra veiksmingiausias tuomet, kai gyventojai ne tik identifikuoja problemas, bet ir siūlo galimus jų sprendimo būdus. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad gyventojų teikiami pasiūlymai yra ypač vertingi tuomet, kai jie grindžiami konkrečiais faktais, vietos patirtimi ir aiškiais problemų sprendimo pavyzdžiais. Interviu su mokslininkais taip pat parodė, kad konstruktyvus piliečių įsitraukimas padeda geriau suprasti vietos poreikius, praturtina sprendimų priėmimo procesą ir skatina bendrakūros kultūrą.

11 REKOMENDACIJA BENDRUOMENĖMS IR NVO

Teikti ne tik skundus, bet ir konstruktyvius pasiūlymus su aiškiais pavyzdžiais.

TIKSLAS: Aktyviai dalyvauti sprendimų priėmimo teikiant ne tik problemas, bet ir pasiūlymus su sprendimo idėjomis – taip stipriname dialogą, pasitikėjimą ir pasiekiamo geresnių rezultatų.

SKUNDAS – PROBLEMA MATOMA, SPRENDIMAS NĖRA

- Nurodoma, kas negerai.
- Dažnai formuluojama emociškai.
- Trūksta konkrečių faktų ir sprendimo idėjų.
- Sunku veikti ir priimti sprendimus.

„Mūsų kieme prasta apšvietimo sistema! Niekas nedaroma!“

KONSTRUKTYVUS PASIŪLYMAS – PROBLEMA IR SPRENDIMAS

- Nurodoma problema ir jos poveikis.
- Pateikiami pasiūlymai su aiškiais pavyzdžiais ar sprendimo idėjomis.
- Pateikiami faktai, duomenys, gyventojų patirtys.
- Lengviau įvertinti, priimti ir įgyvendinti.

„Mūsų kieme prasta apšvietimo sistema: vakarais nesaugu. Siūlome įrengti 4 LED šviestuvus (žr. schema) – tai padidintų saugumą ir sumažintų elektros sąnaudas.“

Konstruktyvūs pasiūlymai paverčia problemas sprendimais.

KAIP PARENGTI KONSTRUKTYVŲ PASIŪLYMĄ?

1 IVARDINKITE PROBLEMĄ
Aiškiai aprašykite, kokią problemą sprendžiate ir kam ji svarbi.

2 PATEIKITE FAKTUS IR ĮRODYMUS
Pateikite duomenis, gyventojų nuomones, nuotraukas, statistiką, pavyzdžius.

3 PASIŪLYKITE SPRENDIMO IDĖJĄ
Ką siūlote padaryti? Kokia būtų sprendimo nauda?

4 PATEIKITE AIŠKŲ VEIKSMŲ PLANĄ
Ką, kas, kada galėtų padaryti? Kokie ištekliai reikalingi?

5 APIBŪDINKITE NAUDĄ
Kokios naudos bendruomenei, aplinkai, savivaldybei?

6 PASIŪLYKITE BENDRADARBIAVIMĄ
Ką mes galime padaryti patys? Kaip galime prisidėti?

KONSTRUKTYVIŲ PASIŪLYMŲ PAVYZDŽIAI

APLINKA

„Siūlome įrengti lietaus vandens surinkimo sistemą bendruomenės sode. Tai padės taupyti vandenį ir mažinti potvynių riziką.“

VIEŠOSIOS PASLAUGOS

„Pasiūlymas pratęsti autobuso maršrutą iki mūsų mikrorajono, nes šiuo metu trūksta susisiekimo su poliklinika.“

SAUGUMAS

„Siūlome įrengti greičio mažinimo kalnelius prie mokyklos ir pėsčiųjų perėją. Tai padidins vaikų saugumą kelyje.“

SOCIALINIAI POREIKIAI

„Siūlome įkurti bendruomenės savipagalbos grupę senjorams ir organizuoti savanorių pagalbos tinklą.“

KODĖL TAI SVARBU?

- ✓ Padeda priimti tinkamus ir tvirus sprendimus.
- ✓ Didina bendruomenės įtaką ir girdimumą.
- ✓ Taupo laiką ir viešuosius išteklius.
- ✓ Skatina pasitikėjimą tarp gyventojų ir institucijų.
- ✓ Kuria stipresnę ir aktyvesnę bendruomenę.

LAUKIAMAS POVEIKIS

Aktyvi bendruomenė ir konstruktyvus dialogas

Geresni, efektyvesni sprendimai

Didesnis problemų sprendimo greitis

Didesnis pasitikėjimas ir atsparumas

PROBLEMOS ATSIKANDA VISUR, BET SPRENDIMUS KURIAME KARTU!

REKOMENDACIJOS BENDRUOMENĖMS IR NVO:

Nr.12. Aktyviau įtraukti skirtingas grupes (pvz., jaunimą, vyresnio amžiaus žmones, žmones su negalia) į bendruomenės veiklą.

Pagrindimas: RECONNECT tyrimo rezultatai rodo, kad visuomenės atsparumas stiprėja tuomet, kai sprendimų priėmimo ir bendruomenės gyvenime dalyvauja įvairios visuomenės grupės. Savivaldybių fokus grupių dalyviai pabrėžė, kad įtraukus skirtingų amžiaus grupių, socialinių grupių ir įvairių gyvenimo patirtį turinčius gyventojus, priimami sprendimai tampa labiau pagrįsti realiais bendruomenės poreikiais. Diskusijose buvo akcentuota, kad įtrauktis neturėtų apsiriboti kvietimu dalyvauti, būtina sudaryti tinkamas sąlygas visiems gyventojams aktyviai įsitraukti, užtikrinant prieinamą informaciją, įvairius dalyvavimo būdus ir kiekvienos grupės poreikius atitinkančias veiklas.

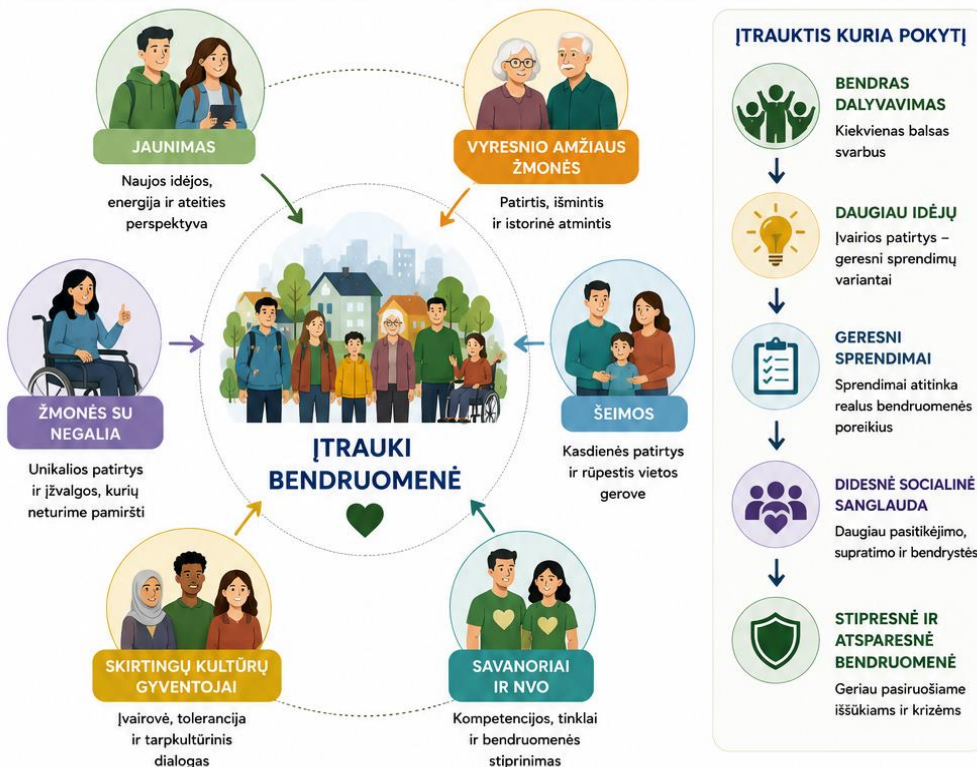

12 REKOMENDACIJA

Aktyviau įtraukti skirtingas grupes (pvz., jaunimą, vyresnio amžiaus žmones, žmones su negalia ir kitas grupes) į bendruomenės veiklą.

TIKSLAS: Užtikrinti, kad kiekvienas bendruomenės narys turėtų galimybę dalyvauti, būti išgirstas ir prisidėti prie bendrų sprendimų. Įvairovė stiprina bendruomenę ir didina jos atsparumą.

KĄ REIŠKIA ĮTRAUKTI?

PRIEINAMA INFORMACIJA

Aiški, suprantama, įvairiomis kalbomis ir formatais.

ĮVAIRŲ DALYVAVIMO BŪDAI

Susitikimai, apklausos, internetinės platformos, gyvi pokalbiai ir kt.

VEIKLOS SKIRTINGOMS AMŽIAUS GRUPĖMS

Patogus laikas, įdomios temos ir pritaikytos veiklos.

FIZINIS IR SKAITMENINIS PRIEINAMUMAS

Pritaikyta aplinka, technologijos ir pagalba visiems.

VISŲ BALSŲ IŠGIRDIMAS

Kuriame saugią erdvę, kurioje kiekvienas gali išsakyti savo nuomonę.

Laukiamas poveikis, įgyvendinus rekomendacijas:

Įgyvendinus rekomendacijas, savivaldybės galėtų pereiti nuo fragmentiško gyventojų informavimo prie nuoseklaus jų įtraukimo į vietos bendruomenių atsparumo kūrimą.

Nuolat veikiančios vietos atsparumo laboratorijos sudarytų sąlygas pereiti nuo pavienių dalyvavimo iniciatyvų prie sistemingo bendrakūros modelio. Tokios laboratorijos taptų erdvėmis, kuriose gyventojai, savivaldybių atstovai, mokslininkai ir kitos organizacijos kartu identifikuotų vietos iššūkius, rinktų duomenis, testuotų sprendimus ir vertintų poveikį. Vietos atsparumo laboratorijos taip pat prisidėtų prie įrodymais grįstos viešosios politikos kūrimo ir taptų svarbia atsparių bendruomenių ekosistemos dalimi.

Sisteminis grįžtamasis ryšys iš savivaldybių sustiprintų gyventojų pasitikėjimą viešosiomis institucijomis ir padidintų dalyvavimo procesų skaidrumą. Aiškiai komunikuojant, kokie pasiūlymai buvo priimti, kokie nebuvo įgyvendinti ir kokiais argumentais remiantis priimti sprendimai, būtų kuriama atsakomybės ir atvirumo kultūra.

Piliečių mokslo taikymas rengiant ir įgyvendinant atsparumo, krizių valdymo, socialinės gerovės, sveikatos, aplinkosaugos ir saugumo planus leistų priimti tikslesnius, vietos poreikius geriau atspindinčius sprendimus. Gyventojų renkami duomenys papildytų oficialią statistiką realaus laiko informacija, padėtų greičiau identifikuoti kylančias problemas ir sudarytų prielaidas ankstyvam reagavimui į rizikas.

Valstybės lygmens tikslinis finansavimas sudarytų prielaidas pereiti nuo trumpalaikių projektų prie ilgalaikės bendruomenių atsparumo stiprinimo politikos. Stabilios finansavimo priemonės skatintų savivaldybes sistemingai bendradarbiauti su universitetais, nevyriausybinėmis organizacijomis ir vietos bendruomenėmis, kurtų palankias sąlygas piliečių mokslo iniciatyvoms ir didintų gyventojų galimybes aktyviai dalyvauti sprendžiant vietos problemas.

Ilgalaikės partnerystės tarp valstybės institucijų, savivaldybių, bendruomenių, mokslo institucijų ir nevyriausybinių organizacijų sukurtų tvirtą bendradarbiavimo ekosistemą, kurioje sprendimai būtų priimami remiantis tiek moksliniais įrodymais, tiek vietos gyventojų patirtimi.

Pereinant prie tyrimų, vykdomų kartu su bendruomenėmis, būtų kuriamas atviresnis, labiau įtraukus ir visuomenės poreikiams jautrus mokslas. Aktyvus bendruomenių dalyvavimas padėtų tiksliau identifikuoti tyrimų problemas, pagerintų duomenų kokybę ir padidintų mokslinių rezultatų pritaikomumą sprendžiant realius socialinius, ekonominius bei aplinkosauginius iššūkius.

Nuoseklus mokslinių tyrimų rezultatų pristatymas bendruomenėms suprantama forma didintų visuomenės pasitikėjimą mokslu, skatintų aktyvesnį gyventojų įsitraukimą į mokslinius tyrimus ir stiprintų dialogą tarp mokslo institucijų bei visuomenės. Aiškiai pateikta informacija padėtų gyventojams geriau suprasti vietos problemas, priimamų sprendimų pagrindimą ir galimybes patiems prisidėti prie jų sprendimo.

Bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų inicijuojami projektai, orientuoti į vietos duomenų rinkimą ir analizę, padėtų geriau identifikuoti bendruomenių poreikius, sustiprintų gyventojų įsitraukimą ir skatintų aktyvesnį dialogą su savivaldybėmis bei kitomis institucijomis. Sistemingai renkami duomenys papildytų oficialią statistiką vietos gyventojų patirtimi ir sudarytų prielaidas priimti tikslesnius, įrodymais grįstus sprendimus.

Konstruktivių pasiūlymų teikimas stiprintų dialogą tarp bendruomenių, savivaldybių ir kitų institucijų, didintų gyventojų pasitikėjimą sprendimų priėmimo procesu ir skatintų aktyvesnį pilietinį dalyvavimą. Aiškiai suformuluoti pasiūlymai leistų greičiau identifikuoti tinkamiausius sprendimus, efektyviau panaudoti viešuosius išteklius ir kurti didesnę vertę.

Aktyvesnis įvairių visuomenės grupių įtraukimas padėtų kurti stipresnes, atviresnes ir labiau bendradarbiaujančias bendruomenes. Įvairesnis dalyvavimas užtikrintų, kad priimami sprendimai geriau atspindėtų skirtingų gyventojų poreikius ir patirtis, skatintų tarpusavio supratimą bei didintų socialinę sanglaudą.

Pastaba. Infografikai parengti naudojant generatyvinio dirbtinio intelekto įrankį *ChatGPT* (OpenAI), remiantis RECONNECT projekto tyrimų rezultatais ir autorių parengtomis politikos rekomendacijomis. Už turinio tikslumą ir galutinę infografikų redakciją atsako autoriai.